

**Reijo Virtanen
tuuraa Turun
piispoja keskiajan
markkinoilla,**

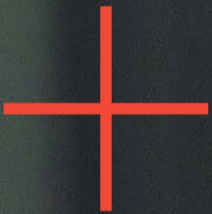
s. 7

**Pieni pyhiinvaellus
Suvivirsikirkkoon,**

s. 12

**Aurelia lånar ut
skräpplockare,**

s. 10

**MENOT-LIITTEESSÄ
VINKKEJÄ
SEURAKUNTIEN
TAPAHTUMIIN**

Maarian pappilassa

on versonut tuoreita ajatuksia vuosisadasta toiseen, s. 4–6

PÄÄKIRJOITUS | REETA KUJANPÄÄ

Kirjoittaja on lehden toimittaja.
sähköposti reeta.kujanpaa@evl.fi

Pieni hyvän tahdon ele voi pelastaa päivän

Vanhemmuus on asia, jota saa vapaasti arvostella ja josta kaikilla on (oikea) mielipide. Tältä tuntui, kun luin perheellisten kokemuksia arvostelusta, jota he ovat saaneet tuntemattomilta julkisilla paikoilla. Vieras ihminen on saattanut yllättäen tulla korjailemaan vauvan myssyn asentoa tai huomauttamaan vääränlaisesta vaatekerrasta. Bussissa sivulliset ovat pyöritelleet silmiään ja huokailleet merkittävästi, kun lapsen itkua ei ole saatu loppumaan puolessa minuutissa. Kaupan kassajonossa on jaettu pitkitteleviä kasvatusohjeita.

Valtaosa lasten ja vanhemmuuden kirjoittamista reaktioista on varmasti positiivisia, mutta törkeät kommentit vaikuttavat surullisen yleisiltä. Arvostelun sijaan me kaikki tarvitsisimme ymmärtäviäsi hymyjä, kannustavia sanoja, oven auki pitämistä. Pieniä asioita, jotka kohdalle sattuessaan voivat pelastaa huononkin päivän.

Kehuminen ja kannustaminen eivät aina tule ulos luonostaan. Liian usein kauniit ajatukset jäävät sanomatta ääneen. Kehuttavaa ei kuitenkaan yleensä tarvitse etsiä kaukaa – sitä voi löytää vaikka omalta työpaikalta. Tässä Liljassa kerromme muun muassa siitä arvokkaasta työstä, jota seurakunnat tekevät päihdeongelmien kanssa kamppailevien parissa ja hätäkeskuspäivystäjien tukena. Ja miten aktiivisten seurakuntalaisten ansiosta porriäiset saavat lisää elintilaa kaupungista. Ehdottomasti kehujen arvoista!

Viime kesänä satuin lapseni kanssa leikkipuistoon samaan aikaan erään äidin kanssa, jolla oli mukanaan viisi lasta. Hiekkalaatikon reunalta seurasin, miten kärsivällisesti ja lempeästi hän opasti isompia huomioimaan pienempiä, rohkaisi ja lohdutti, lähti mukaan leikkiin ja ehti vielä rupertella iloisesti meille ventovieraille.

Vilpittömältä ihailultani sain huikattua nämä terveiset, kun tiemme erosivat. Siitä tuli hyvä mieli pitkäksi aikaa – toivottavasti myös tälle tuntemattomalle kanssädillle.

LILJA

23.5.2024 | 58. vuosikerta (Kirkko ja me) | Seuraava 12.6.2024

Kustantaja ja julkaisija Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä

Päätötoimittaja Paula Heino, paula.heino@evl.fi

Toimitussihteeri Mervi Sipilä, mervi.sipila@evl.fi

Toimittajat Annina Herranen, Reeta Kujanpää, Minna Vesanto

Seurakuntien ilmoitukset turku.viestinta@evl.fi

Kannen kuva Jussi Vierimaa

Ulkoasu PunaMusta

Jakelu Posti

Jakeluhuomautukset Postin asiakaspalvelu,

p. 0100 5445, ma-pe klo 8-16. Puhelun hinta pvm/mpm.

Paino Sanoma Manu Oy

NÄKÖKULMA

Päihdetyöntekijä pelkää asiakasmäärien kasvua

Tuulia Karjalainen kokee työssään, että ihmisten pahoinvointi lisääntyy Suomessa vuosi vuodelta, vaikka oma järki sanoo, ettei se voi joka vuosi lisääntyä.

Esko Pihkala teksti
Jussi Vierimaa kuva

Niin kauan on toivoa, kun on ihmisillä hyvää tahtoa. Päihde- ja kriminaaliryöstöön

ohjaaja **Tuulia Karjalainen** avaa Sirkkalan päiväkeskuksen lukitun oven miehelle, joka on tullut lahjoittamaan päiväkeskukselle vaatteita. Karjalainen ottaa nyytin vastaan ja kiittää. Miehen hyvä teko on ohi sekunneissa.

Hänen ansiostaan asunnoton, päihdeongelmainen ihminen voi kohta vetää jalkaansa vaikkapa ehjät ja puhtaata housut.

Se saattaa herättää monessa Liljan lukijassakin halun tehdä lahjoitus. Karjalaisen mukaan apu on tervetullutta, mutta hänellä on kuitenkin ihmisille yksi pyyntö.

– Puhtaita, ehjiä vaatteita saa luovuttaa meille, mutta tarkistaa tarve päiväkeskuksesta etukäteen, Karjalainen pyytää.

Sirkkalan päiväkeskus on entinen Turun kaupungin ja nykyinen Varhan toimipiste. Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä on miltei alusta asti tukenut yksikön toimintaa yhdellä päihde- ja kriminaaliryöstöön ohjaajalla, joka on kuluneet 13 vuotta ollut

Asunnottomille ja päihdeongelmiin ajautuneille tarkoitettu Sirkkalan päiväkeskus on nykyisin yksi Varhan toimipisteistä. Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän päihde- ja kriminaaliryöstöön ohjaaja Tuulia Karjalainen on yksi sen työntekijöistä.

Tuulia Karjalainen.

Karjalaisen sanoin päiväkeskuksen tehtävä on tarjota haittoja vähentäviä palveluja päihdeongelmiin ajautuneille tai asunnottomiksi joutuneille täysi-ikäisille ihmisille Varhan alueella.

– Tarjoamme näille ihmisille aamupalan ja lounaan. He voivat hoitaa täällä hygieniansa käymällä pesulla. Täältä saa myös puhtaita vaatteita, joita yksityiset lahjoittajat ovat meille antaneet, Karjalainen kuvailee.

Lisäksi päiväkeskus tarjoaa asiakkaille ohjausta arjen haasteissa. Päiväkeskuksella on tietokone ja puhelin, joita asiakkaat voivat käyttää esimerkiksi Kelan kanssa asiointiin.

Jos löytyy vielä auttajia, niin valitettavasti riittää myös autettavia.

Karjalaisen mukaan päiväkeskuksessa käy keskimäärin 70-90 asiakasta päivässä. Hänestä

tuntuu, että ryhmänä näillä ihmisillä menee keskimäärin vuosi vuodelta huonommin, vaikka vuosien varrella on mahtunut tiettenkin myös iloisia tarinoita arjen syrjästä kiinni saaneista raitistuneista ihmisistä.

– Esihenkilöni mukaan sanon hänelle joka vuosi, että ihmisten pahoinvointi Suomessa lisääntyy. Hän kerran nauroi siihen, ettei se oikeastaan voi joka vuosi lisääntyä, Karjalainen hymähtää.

Karjalainen pelkää, että tulevina vuosina asiakkaiden määrät edelleen kasvavat. Hänen mielestään yhteiskunnan nykyiset säästötoimet eivät ainakaan paranna asiaa.

Suurin syy syrjäytymiseen on Karjalaisen mukaan kuitenkin se, että Suomessa aletaan nyt niittää pandemia-ajan satoa.

– Korona-aika vaikutti syrjäytyneisiin syrjäyttämällä heitä lisää, Karjalainen toteaa. ●

LAINASANAT

” Turvallisten hengellisten yhteisöjen luominen vaatii myös vaikeista asioista puhumista ja sopimista. Kristinusko on uskoa kertakaikkiseen uuhriin, Jeesukseen, eikä uusia uhreja enää tarvita.”
Turun piispa Mari Leppänen, Sana 2.5.2024

” Vaikka elämä itsensä on yksinäinen polku kohti kuolemaa, elämän tarkoitus on muiden ihmisten palveleminen. Tulen mielelläni muistetuksi sitä kautta, kuinka olen kohdellut läheisiäni ja muita ihmisiä.”
Viestintäjohtaja Mikael Jungner, Kirkko ja kaupunki 2.5.2024

” Mietin yhä toisinaan, millainen syntymätön lapseni nyt olisi. Hän olisi jo nelikymppinen nainen tai mies, ehkä hänellä olisi jo lapsia ja minä olisin isoäiti.”
Hallitusammattilainen Ann Selin, Kotiliesi 9/2024

LUKU

571

Suomenkieliseen virsikirjaan Suvivirsi tuli vuonna 1701, pian suurten kuolonvuosien jälkeen, jolloin kolmannes Suomen kansasta kuoli nälkään ja tauteihin kylmien säiden tuhottua sadot. Tänäkin vuonna saamme taas ilolla veisata virren 571 sanoin ”Jo joutui armas aika”.

KUVAKULMA

Sosiaalisten suhteiden kaipuu

Sirkkalan päiväkeskuksessa on asiakkaille myös harrasteita, kuten soittimia ja biljardi-pöytä, joiden parissa voi puuhailia yhdessä. Ohjaaja Tuulia Karjalaisen mukaan sosiaalisten suhteiden kaipuu on näkynyt päiväkeskuksen asiakastyössä koronapandemian jälkeen, koska poikkeusaika jätti monet vaille päiväkeskuksen tarjoamaa sosiaalista puolta. Iso osa ohjaajan työtä onkin ihan vain kuuntelua ja läsnäoloa.

– Me ohjaajat voimme olla ainoat selvinpäin olevat ihmiset asiakkaidemme päivässä, joten on velvollisuutemme olla heille läsnä, Karjalainen luonnehtii.

Jussi Vierimaa kuva
Esko Pihkala teksti

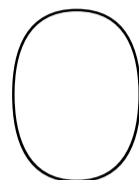
Pappila – keidas Maariassa

Maarian kivipappilan paikalla oli 1700-luvun loppupuoliskolla hirsinen asuinrakennus, kertoo arkeologi Sirkku Pihlman. Ympäriällä kukoisti kirkkoherra Pehr Kalmin pieni paratiisi hedelmäpuineen, hyötykasveineen ja kukkineen. Jotkut puutarhassa yhä kasvavat sireenipensaat saattavat olla vanhaa kantaa Kalmin ajalta.

Maaria pappilassa on viljelty hengen, sielun ja ruumiin ravintoa vuosisatoja. Siellä on koettu erityisiä kukoistuskausia.

Tytti Issakainen teksti
Jussi Vierimaa kuvat

n toukokuun 22. päivä 1779. Kirkkoherra **Pehr Kalm** seisoo Maarian pappilan pellolla. Hän pyyhkäisee hikeä otsaltaan. Hiusrajaan jää multainen viiru. Kevätkylvöt ovat

vihdoin alkaneet.

Toukokuun alussa myrsky repi tuulimyllyn siipiä ja kaatoi lankkuaitoja. Pellot olivat sateesta liejuna. Mutta nyt ohra on saatu kylvetyksi, pian kaurakin. Vehnä saa odottaa kesän lämpöä. Ankarasta talvesta selvinnyt syysruis on lupaavasti oraalla. Puutarhaan sentään on voitu kylvää keittiökasveja.

Nämä tiedot selviävät Pehr Kalmin päiväkirjoista. Hän toimi Maarian kirkkoherrana 1763–1779.

– Kalm asui perheineen pappilassa usein alkukesästä syksyyn ja kirjasi tarkat säähavainnot päivittäin, tietää Maarian pappilan vaiheisiin perehtynyt arkeologi **Sirkku Pihlman**.

– 1700-luku oli pienen jääkauden aikaa. Talvet olivat pitkiä ja kylmiä ja routa syvällä. Kesät olivat usein lyhyitä, kuumia ja kuivia. Rankat sateet tulivat aina väärään aikaan.

– Kalm teki havaintoja kylvöajoista ja sadosta, kasvitaudeista, pellavan liotuksesta Vähäjoessa, kotieläinten lannan vaikutuksista, puurakentamisesta, aivan kaikesta.

– Kalm oli hyvin moderni. Hän kannatti monipuolista viljelyä. Aina jokin sato onnistui. Hän kehotti myös syömään vähemmän lihaa ja enemmän kasviksia, koska piti niitä terveellisinä.

Pehr Kalm oli suomalainen luonnontieteilijä, josta tuli maailmankuulu Pohjois-Amerikkaan tekemänsä tutkimusmatkan vuoksi. Hän palasi Atlantin takaa Turkuun mukanaan rakas vaimo – ”min kära hustru” –, tämän tytär sekä säkkikaupalla kasveja ja siemeniä, joiden kasvua hän testasi koepuutarhoissaan.

Toimiessaan Turun akatemian professorina ja Maarian kirkkoherrana Kalm jakoi innokkaasti tietoaan. Hyödyn aikakauden hengessä hän halusi edistää valtakunnan kaikkea hyvinvointia.

– Pehr Kalm oli jännittävä henkilö, Pihlman ihastelee. – Toisaalta hän oli tavattoman pedantti, pikkutarkka ja järjestelmällinen, toisaalta maailmaa nähnyt ja avara.

– Vaikka hän oli arvostettu oppinut, häntä oli helppo lähestyä. Päiväkirjoista saa kuvan, että hän työskenteli työväkensä rinnalla. Hän ei väheksynyt ketään, vaan seurusteli monenlaisten ihmisten kanssa.

– Seurakunnan asioissa hän oli aktiivinen, läsnä oleva pappi.

Edeltäjistään poiketen Kalm piti saarnoja Maarian kirkossa ympäri vuoden. Voi vain

arvailla, miten kaikesta kiinnostunut pappi kuvaili saarnoissaan Jumalan luomakuntaa, joka oli ihmeellisiä löytöjä täynnä.

Pappila oli kokonainen maatila navettoineen, ruoka-aittoineen ja muine rakennuksineen. Papin palkka koostui suurelta osin tilan tuotosta.

Maarian nykyistä kivipappilaa ei vielä ollut. Sen paikalla oli puinen rakennus. Pihan itäisivulla oli punamultainen hirsipappila, josta osa on yhä paikallaan. Rakennus oli aikoinaan nykyistä pidempi. Tilaa tarvittiin. Pihapiirissä asui papin kasvavan perheen ja palvelusväen lisäksi leskiä ja lapsia, jotka tarvitsivat apua ja tukea.

Rakennusten vierellä kukoisti puutarha. Maarian talonpojille, joiden tiluksilla kasvoi viljan lisäksi lähinnä naurista, Kalmin vihreä keidas oli ihmeellinen näky, outo ilmestys miltei puuttomassa maisemassa. Seudun metsät oli hakattu rakentamisen ja lämmityksen tarpeisiin.

Puutarhan vihanneksilla ja juureksilla, marjoilla ja kukilla oli tarkoin suunnitellut paikat suorakaiteen muotoisissa kortteleissa. Puut ja pensaat oli muotoiltu leikkamalla. Sireenipensaat ja vaahterat muodostivat lehtimajoja, joita tulppaanit ympäröivät.

– Kalm rakasti kukkia. Puutarhan tulla hyvin hoidettu ja kaunis. Kauneus toi hyvän mielen. Hyvä mieli koitui terveydeksi, Sirkku Pihlman kertoo.

Kalmin opit levisivät akatemian opiskelijoiden kautta maaseudun pappiloihin ja kartanoihin ja vähitellen sieltä kansan keskuuteen. Nykyajan viherpeukalotkin saavat kiittää uutteraa ja intomielistä Pehr Kalmia.

Runsaat sata vuotta Kalmin jälkeen kirkkoherraksi valittiin **Ivar Tallgren** (virassa 1887–1936). Hän asettui perheineen kivipappilaan, joka oli valmistunut 1791.

Kalmin suunnittelemat piirteet näkyivät yhä pappilan puutarhassa.

– 1700-luvun säännölliset puutarhakorttelit olivat edelleen käytössä, vahvistaa dosentti **Terttu Lempiäinen**, joka on tutkinut pappilan kasvihistoriaa.

Tallgrenit uudistivat puutarhan 1900-luvun alussa.

– Ruustinna **Jenny Maria Montin-Tallgrenilla** oli merkittävä osuus uuteen kukoistukseen. Puutarha kasvoi rehevänä ja isot puut reunustivat hiekkakäytäviä. Pihan nurkalla oli sireenimaja. Puutarhassa oli kolme vadelmakorttelia, mansikkamaa, viini- ja karviaismarjojen kortteli ja kirsikkametsä. Kirkkoherra itse istutti 25 omena- ja päärynäpuuta, Lempiäinen luettelee.

Maarian pappilassa on juotu monet kirkkokahvit. Huhtikuisen Johannesmessun jälkeen kahvista ja seurasta nauttivat Lahja Lähde (vas.), Kalervo Kukkula, Tito Tunnela, Raili Karppinen, Taina Laurén ja Mikko Laurén.

Marja- ja omenasatoa riitti myyntiin torille ja Nordforsin viinitehtaalle – niin raittiusväkeä kuin Tallgrenit olivatkin. Kaikki markat olivat tarpeen. Lapset piti kouluttaa, apuväelle maksaa palkka. Lisäksi kylmän kivipappilan lämmittäminen nieli puuta.

Aiemmat kirkkoherrat olivat asuneet pappilassa vain ajoittain, mutta Tallgreneille pappila oli puoli vuosisataa koti, vilkas kulttuurikoti. Seurakuntalaiset asioivat siellä seurakunnan kansliassa. Paikkakunnan tytöt ja pojat palvelivat pappilassa oppiakseen herrasväen tapoja. Tallgrenien omat nuoret kutsuivat kotiinsa opiskelijoita, kirjailijoita ja tiedemiehiä.

Ivar Tallgrenin luona vieraili lautamiehiä, pappeja ja valtiopäivämiehiä. Hän kantoi vastuuta seurakunnan ohella monista kunnan, tuomiokapitulien ja valtakunnan tehtävistä.

Kunnan päättäjien kanssa Tallgren perusti kansakouluja ja kirjaston. Senaatin asettamassa komiteassa hän pyrki parantamaan Raunistulan kaltaisten esikaupunkien oloja. Maarian ja Turun tehtaavetivät työväkeä Raunistulaan, jonne oli noussut villisti kasvava asutus sosiaali- ja terveysongelmineen.

Kirkkoherran saarnoissa kajahtivat oikeudenmukaisuuden ja lähimmäisistä huolehtimisen viestit.

Jenny Maria Montin–Tallgrenin vieraiksi tulvi arkeologeja. Ruustinna oli syvällinen muinaisuuden harrastaja. Hän sananmukaisesti kaivautui Maarian menneisyyteen ja sai arkeologitkin kaivamaan.

Koroisten niemeltä mullan alta paljastui 1200-luvun kirkollinen hallintokeskus piispankirkkoihin ja asuinsijoihin. Kaivauskesät olivat ruustinnalle riemujuhlaa.

Maarian pappilan kirkonpuoleisessa seinässä graniittinen laatta muistuttaa ruustinnan toiminnasta: ”Tässä pappilassa asui vv. 1887–1931 Jenny Maria Montin–Tallgren, Maarian muistojen kerääjä ja vaalija.”

Tallgrenien jälkeen alkoivat sotavuodet. Pappila ja puutarha ränsistyivät monien sijaisten hoitaessa

kirkkoherran tehtäviä, mutta vuonna 1950 valittu uusi kirkkoherra **Jaakko Haavio** palautti pappilan kukoituksen. Helposti se ei käynyt. Pappilan rakennukset olivat täynnä ihmisiä, jotka olivat sotavuosina ja sen jälkeen asettuneet sinne luvalla tai luvatta.

– Yläsalissa oli **Leninin** kuva seinällä ja siellä asuvan perheen luokse marssi lauantai-iltaisin iso joukko synkeän näköisiä miehiä. Ponttilaudasta kyhättyjä riippulukolla suljettuja kompukoita oli eri puolilla taloa, muistelee Haavion tytär, **Annikka Tapaninen**.

Kirkkoherra kohtasi sodan haavat: asuntopulan, alkoholismien, perheiden rikkinaisuuden, henkiset ongelmat. Avioerot lisääntyivät. Kirkosta erotettiin. Ihmiset etsivät töitä. Maarian väkiluku kasvoi räjähdysmäisesti.

Jaakko Haavio alkoi määrätietoisesti avata ovia joka taholle. Hän loi yhteyksiä oikealle ja vasemmalle, työntekijöihin ja johtoportaan. Hän vieraili omakotityömailla ja tehdassaleissa kutsuen kaikkia mukaan seurakuntaan.

Haavio ajoi ajan vaatimia uudenlaisia työmuotoja, kuten perheneuvontaa. Hänen johdollaan alettiin rakentaa uusia toimintatiloja, ensimmäisten joukossa Raunistulan seurakuntakoti.

Vuosien työ kantoi hedelmää. Seurakuntaelämä vilkastui. Pappilan avointen ovien kulttuuri palasi.

– Isä ja äiti suosivat vierailijoita, seurakuntalaisia, satunnaisia kävijöitä ja kutsuttuja. Se oli heidän tietoista politiikkaansa, Annikka Tapaninen kertoo.

– Niin arkisin kuin pyhäpäivisin meillä vieraili seurakuntalaisia, kirkkokuorolaisia, rippikoululaisia, pyhäkoulunopettajia ja turisteja, lähetys- ja ompeluseuroja, kirjailijoita ja kulttuuriväkeä. Oli virsikirjan lisävihkokomiteaa ja Siionin virsien korjauskomiteaa...

Eräissä viimeisimmistä seurapuheistaan Jaakko Haavio muistelikin selailleensa kotinsa vieraskirjaa ja totesi: ”Tärkeintä, ystävät, on usko Jumalaan ja rakkaus lähimmäiseen. Usko on sitä, että autamme niitä ihmisiä, jotka Jumala lähettää meidän tiellemme. Ja Jumalan lahjojahan he ovat.”

Pappilan puutarhakin kunnostettiin. Keväällä siellä lainehti skillameri ja kuohuivat kirsikankukat. Syksy

punersi omenat. Puutarhan laidalle pystytetyssä kasvihuoneessa saattoi kypsyä 150 kiloa tomaatteja viikossa.

– Suorastaan huumaannuin, kun kevät vihersi vaahteramme ja valkaisu kirsikkarinteemme kuohuviin kukkiin. Varjelimme vanhanaikaisia kerrottuja narsisseja, pioneja ja jasmieineja. Ruusuja istuttimme lipputangon lähistölle. Pehr Kalmin istuttamaksi mainittiin puiston onnto lehmus, joka uhmasi aikaa jo miltei maahan kumartuneena, Annikka Tapaninen muistaa.

Jaakko Haavio jäi eläkkeelle 1969. Pappilan viimeisenä isäntänä oli kirkkoherra **Eero Parvio** vuoteen 1982 asti. Muuttunut verotus teki pappilassa asumisesta liian kallista.

Pappilan rakennukset remontoitiin perusteellisesti 1980-luvun lopulla. Päärakennuksesta tuli seurakuntayhtymän edustus- ja juhlahuoneisto.

– Kun tulin ensimmäisen kerran eteiseen, aivan kauhistuin. Tämmöiseenkö minut valittiin? Pappila oli niin henkeä salpaavan kaunis, pappilan vahtimestari **Sirpa Rantala** kertoo hymyillen.

Työaikojen ja juhla järjestelyjen sujumiseksi Rantala rohkaistui perustamaan oman pitopalvelun. Sitä seurakuntayhtymä toivoikin.

– Vierailijat ovat tavattoman kiinnostuneita pappilan historiasta, huonekaluista ja sivurakennuksista.

– Sitten on ollutkin yhtä juhlaa, pitoemäntä nauraa. – On ollut arkkipiispan illallisia, kutsutilaisuuksia kaupunginjohtolle, ristiäisiä, syntymäpäiväjuhlia, häitä ja muistotilaisuuksia.

Pappilan kustavilaistyyllisistä tiloista ja herkkulisesta pitopöydästä on tullut käsite. Varauslista on täynnä kuukausiksi eteenpäin.

– Vierailijat ovat tavattoman kiinnostuneita pappilan historiasta, huonekaluista ja sivurakennuksista. Monesti he pyytävät minua kertomaan niistä. Olen koettanut keittiökiireiden keskellä hiukan esitellä. Oikein näkee, miten he janoavat tietoa.

Vuonna 2016 pappilan rooli muuttui jälleen, vaikka pitopalvelu jatkuikin.

– Kun Pallivahan kirkko suljettiin sisäilmaongelmien vuoksi, pappilan tilanne muuttui totaalisesti. Yläkertaan kannettiin kaapistoja ja kirjoituspöytiä ja tietokoneita. Yläsalista tuli työntekijöiden työtila, Sirpa Rantala kertoo.

Pappilassa alettiin pitää seurakuntatapahtumia. Työryhmät ja toimintapiirit saivat sieltä kokoontumapaikan.

Monet suomalaiset seurakunnat ovat luopuneet vanhoista pappiloistaan. Maarian pappila on harvinaisuus, joka on kyennyt palvelemaan seurakuntaa halki vuosisatojen. ●

Lue lisää: turunseurakunnat.fi/pehrkalm

Maarian seurakunta julkaisee Maarian kirkon, pappilan ja kirkkoherrojen historiasta kirjan, joka ilmestyy vuonna 2025.

Yhdeksänkymppinen Reijo Virtanen esiintyy tänäkin vuonna Keskiajan Turku -tapahtuman näytelmässä piispan roolissa.

Turun varapiispa

Keskiajan Turku -tapahtuman piispana on toiminut sama mies kohta neljännesvuosisadan.

Roope Lipasti teksti

Timo Jakonen kuva

letään Jumalan vuotta 1403, ja Turun piispana on **Reijo Virtanen**. Tosin oikeasti Turun piispana tuolloin oli Bero, eli Björn II Balk, joka oli kotoisin Vehmaalta ja käynyt opiskelemaan Pariisin yliopistossa. Mutta hänen kollegansa, edellä mainittu Reijo Virtanen, on ikään kuin viransijainen. Hänen piispuutensa rajoittuu Keskiajan Turku-tapahtuman markkinänäytelmään.

Bero ehti olla Turun piispana 27 vuotta, mutta Virtanen hönkii ihan kintereillä: hän on toimittanut piispan virkaa noin neljännesvuosisadan. Virtanen nimittäin tuli mukaan näyttelijäksi vuonna 1999 ja on aivan paria alkuvuotta lukuun ottamatta aina ollut piispa.

- Siinä kävi ihan niin, että kun kävin markkinoilla – jotka alkoivat 1996 – näin silloisen esityksen ja ajattelin, että minäkin voisin olla tuolla, Virtanen kertoo.

Markkinänäytelmän treenit alkavat jo huhtikuussa, ja jatkuvat kiihtyvään tahtiin aina h-hetkeen eli kesäkuun loppuun saakka. Itse tapahtumakin kestää neljä päivää, joten sen voisi kuvitella olevan 90-vuotiaalle melkoinen ponnistus.

Ei kuulemma ole.

- Apuvälineitä kyllä tarvitsen, kävelykepin, mutta muutenhan se nyt on lähinnä sellaista rauhallista käveleskelyä. Kyllä se vielä menee. Ajattelin, että kun olen näin kauan tässä ollut, niin olen sitten hamaan loppuun saakka!

Virtasesta onkin tullut vähän niin kuin markkinoiden tavaramerkki, hahmo jonka kaikki tunnistavat. Hänessä myös on jonkinlaista sisäänrakennettua piispuutta niin, että sillä sekunnilla kun Virtanen ilmestyy Suurtorille, alkavat kamerat naksua, etenkin turistit ovat innoissaan mahtavasta piispasta.

Esitettävien piispojen nimet tietenkin vaihtuvat aina sen mukaan, mitä vuotta leikitään, mutta perusjuttu hommassa pysyy. Piispa on se, joka katsoo, että Turun rahvas ja muutkin pysyvät herran kurissa ja nuhteessa.

Piispa on myös sen verran korkea-arvoinen herra, että hänellä on aina mukana huoveja turvamiehinä. Ja on syytä ollakin.

- Kerran piispan hiippani yritettiin varastaa – siis joku yleisöstä – mutta onneksi huovit olivat valppaana, eikä se onnistunut. Muuten piispana oleminen on aika tasaista puuhaa. Yhtenä vuonna tosin kujeilin sillä lailla, että kun huovien pitäisi huolehtia minusta, mutta he olivat kovasti keskittyneet omiin juttuihinsa, niin lähdin omille teilleni. Pitkään siinä katselin, että missä vaiheessa he huomaavat, että olen kadonnut.

Virtanen on harrastelijänäyttelijä, mutta hänellä on tavallaan teatteritaustaa varsin pitkältä ajalta. Hänen äitinsä oli mukana Turun työvänteatterin hommissa ja lapsena 1940-luvulla Virtanen yritti olla siellä lapsiteatterissa mukana itsekkin.

- Valitettavasti siinä kävi niin, että kun esityksen piti olla tapaninpäivänä 1945, niin nykyisellä Ursinin-

kadulla sijainnut teatteri paloi ja koko homma peruttiin. Sinänsä se tulipalo oli onnekas, sillä sen peruina syntyi lopulta Turun kaupunginteatteri.

Työuransa Virtanen teki Tullissa, mutta sen jälkeen, vuosituhannen loppupuolella, teatterikärpänen iski jälleen. Silloin Virtanen oli mukana monissa ajan teatterijutuissa, joita esitettiin muutaman kerran kesällä, kuten vaikkapa **Harri Raittiin** kirjoittamat Jokamies sekä Mies ja tuli (Jokamiehessä toisena kirjoittajana oli **Jarkko Laine**). Myös Mikael-teatterin pääsiäisnäytelmissä sekä teatteri Akselin produktioissa Virtanen on ollut vakiokasvo.

Pääsiäisenä hän on saanut olla niin ylipappi Kaifas kuin Pontius Pilatus, mutta modernimmissä näytelmissä hän usein esittää ehkä vähemmän yllättävästi vanhaa miestä.

Mutta palataan vielä keskiaikamarkkinoille. Se on siitä kiva tapahtuma, että myös markkinavieraat lähtevät kiltisti mukaan leikkiin. Herra piispaa kyllä lähestytään ja hänen kanssaan keskustellaan ja neuvojakin kysytään, mutta ei nykykaan liittyyviä, vaan leikin hengen mukaisesti keskiaikaisia.

- Esimerkiksi polttariporukat usein pyytävät, että piispa siunaa heidät ja sen olen sitten tehnyt. Toisinaan joku tulee kysymään hankalia asioita sen ajan katolilaisesta kirkosta, enkä minä sellaisia tiedä. Silloin olen sopinut huovien kanssa, että kun teen tietyn merkin, he tulevat luokseni ja sanovat, että herra piispaa tarvitaan nyt kiireesti tuolla muualla. Pääsen pälkähästi, Virtanen nauraa. ●

LYHYESTI

Pyhän Ristin kappelin kattoremontin toinen vaihe alkaa kesäkuun alussa. Turun hautausmaalla sijaitsevassa Pyhän Ristin kappelissa pidetään remontin aikana siunaustilaisuuksia vain perjantaisin ja lauantaisin. Kaikissa Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymän kappeleissa lisätään siunausaikoja viiteen siunaukseen päivässä nykyisen neljän sijasta. Pyhän Ristin kappelin kattoremontti kestää marraskuun loppuun saakka ja urakkaa tehdään viikoittain maanantaista torstaihin. Kappeli tullaan peittämään sääsuojalla.

Pyhiinvaellushanke on

saanut kirkon vuoden 2023 John Vikström –liikuttajapalkinnon. Pyhiinvaellustoiminta Suomessa on käynnistynyt Turun kaupungin ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon yhteistyöhankkeena vuonna 2020. Sen myötä Suomessa on aloitettu aivan uudentyyppistä koordinoitua pyhiinvaellustoimintaa sekä perustettu Suomen ensimmäinen Pyhiinvaelluskeskus Turun tuomiokirkkoon. Palkitsemisperusteissa todetaan, että hanke on tuonut näkyväksi ja julkiseen keskusteluun hienolla tavalla armollisen näkökulman hyvinvoinnin ja liikkumisen lisäämiseen. Pyhiinvaellus edistää hiljaisuuden, vapauden, kiireettömyyden ja huolettomuuden näkökulmia sekä huomioi ihmisen tarpeet kokonaisvaltaisesti. Pyhiinvaellus on myös mahdollisuus matalan kynnyksen liikuntaan, eikä sen toteuttamiseen tarvita juurikaan taloudellisia resursseja. Kirkon John Vikström –liikuttajapalkinto on perustettu vuonna 2014 ja palkinnon myöntää kirkkohallitus.

Yhteisvastuu juhlii ensi vuonna 75-vuotista taivaltaan. Juhlavuonna 2025 Yhteisvastuu auttaa nuoria Suomessa ja maailman katastrofialueilla. Varoja kerätään, jotta nuoret voivat kasvaa turvallisessa yhteisössä, harrastaa ja oppia uusia taitoja. Nuorilla pitää olla mahdollisuus unelmoida ja rakentaa hyvää tulevaisuutta. Yhteisvastuun juhluvuoden kumppaneina toimivat Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnat, Kirkon Ulkomaanapu ja Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter ry.

Mikaelinkirkon Puutarhakadun puoleista rinnettä haravoiva Helena Honka-Hallila muistuttaa, että niittykin vaatii hoitamista kukoistaakseen. Kevään haravointi köyhdyttää maata, mikä suosii niittokukkia. Kesän niittotyöt puolestaan varmistavat, etteivät ruohot ja muut kukkien kilpailijat valloita niittyä.

Pörriäiset seurakuntien suojeleuksessa

Jumalallinen kaitselmus on huolenpitoa kaikesta olevasta, mikä ilmenee Turun ja Kaarinan seurakunnissa tällä hetkellä ihmisten haluna lisätä pörriäisten elintilaa. Seurakuntalaisten toiveesta seurakuntien nurmialueille perustetaan lisää pörriäisniittyjä.

Esko Pihkala teksti
Jussi Vierimaa kuva

Mikaelinseurakunnan nelihenkinen ympäristöryhmän haravoitalkoot on täydessä käynnissä.

Ryhmä rapsuttelee Mikaelinkirkon ja Puutarhakadun väliin jäävää nurmialuetta, jolla sijaitsi viime kesänä seurakunnan ensimmäinen pörriäisniitty. Monilla on käsitys, että niitty on hoitamattomana rehottava villi pläntti, mutta **Helena Honka-Hallila** korjaa, että myös niitty tarvitsee hoitoa.

– Niitty tarvitsee kevätharavoinnin ja kesäniiton. Syksylläkin se on hyvä haravoitaa, Honka-Hallila toteaa.

Honka-Hallilan mukaan ilman haravoitintia niitty helposti tukehtuu, kun erilaiset ahnaasti kasvavat ruohot, pensaat ja puut valtaavat tilan luonnonkukilta.

– Kevätharavoinnilla köyhdytetään maata. Luonnonkukat viihtyvät köyhällä maalla. Ne eivät kestä lannoitteita ja kilpailua, Honka-Hallila tietää.

Helena Honka-Hallila oli ajatuksen äiti, kun Mikaelinseurakunta viime kesänä perusti kirkkonsa pihamaalle kaupunki- tai pörriäisniityn.

Taustalla ei ole mitään sen ihmeempää kuin että Honka-Hallila on maatilan tyttö, joka on aina tykännyt katsella tienpintareiden kukkasia.

– Mielestäni niitä pitäisi olla kaupungissakin. Mikaelin seurakuntaneuvostossa otin sitten esiin, että kirkon ympärillä voisi olla pörriäisniittyjä, Honka-Hallila kertoo.

Honka-Hallilan mukaan kirkkoherra **Jouni Lehikoinen** tuki ajatusta, mutta osa seurakuntalaisista ensi alkuun vastusti. He pelkäsivät, että niitty saa kirkon ympäristön näyttämään hoitamattomalta.

Honka-Hallila toteaa tästä näkemyksestä, että kaupunkilaiset on totutettu hoidettuun, monotoniseen kasvustoon. Hän puhuu ”vihreästä asfaltista”, jolla hän viittaa asfalttiteiden halkomiin nurmialueisiin.

– Monien mielestä vihreä asfaltti on kaunista. Minä tykkään luonnonkukista, mutta kaikki eivät ymmärrä niiden kauneutta, hän rinnastaa.

Honka-Hallila toteaa monen olevan nykyään kovasti huolissaan biodiversiteetistä. Hän muistuttaa, että nimenomaan pörriäiset monipuolistavat ympäröivää kasvustoa pölyttämällä. Siksi pörriäisniityt ovat tärkeitä, jotta pörriäiset ja perhosetkin saavat elää.

Tänä kesänä Mikaelinseurakunta aikoo laajentaa omaa pörriäisniittyään kirkon Puutarhakadun puoleisilla nurmialueilla.

Samanaikaisesti ajatus on iskenyt tulta yhä useammassa seurakunnassa. Henrikkirkon ja Piikkiön pappilan pihamailla jo on pörriäisniitty. Tänä kesänä seuraan liittyy Maarianseurakunta, joka perustaa pörriäisniityn Maarian pappilan puutarhaan.

Maarian kirkkoherra **Laura Maria Latikka** kertoo, että toive pörriäisniityn perustamisesta tuli nimenomaan seurakuntalaisilta.

– Pidän itsekin asiaa tärkeänä. Otin yhteyden puutarhuriimme **Heidi Granakseen**, joka sanoi, että onnistuu, Latikka sanoo.

Miksi pidät pörriäisniittyjä tärkeinä?

– Mielestäni kristittyjen vastuu on myös vastuuta luomakunnasta. Pörriäiset ovat ekosysteemille tärkeitä, Latikka toteaa. ●

Mikaelinkirkon pihalla järjestetään Luonnonkukkien päivänä 16.6. klo 12.30-13.30 pieni esittely, jossa katsotaan, mitä niityllä kukkii.

Kulttuurimatalla Tartossa

telä-Virossa sijaitseva Tartto on yksi Turun ystävyyskaupungeista ja tänä vuonna myös yksi Euroopan kulttuuripääkaupungeista. Sillä on ikää enemmän kuin yhdelläkään Suomen kaupungeista. Jo rautakaudella siellä on ollut virolaisten muinaislinna. Kaupungin perustamisvuodeksi mainitaan 1030, jolloin Kiovan ruhtinas Jaroslav rakennutti sinne oman linnoituksensa.

Slaavien linnoitus sai nimekseen Jurjev perustajansa mukaan. Vironkielinen nimi, joka vanhimmissa lähteissä mainitaan asussa Tarbatu, hioutui ajan myötä asuun Tartu. Suomessa siitä on muokattu sovinnaisnimi Tartto. Nimen alkuperästä on kiistelty, mutta monet uskovat, että se juontuu virolaisten mui-

naisen Taara-jumalan nimestä.

Tartossa on paljon samaa kuin Turussa. Sen läpi virtaa joki, siellä on runsaasti historiasta kertovia muistomerkkejä ja siellä on yliopisto, joka on muutaman vuoden vanhempi kuin Turun Akatemia. Tarton yliopiston päärakennuksen takana on Kustaa II Aadolfin patsas. Hän perusti yliopiston vuonna 1632, kun Ruotsi oli kohoamassa suurvallaksi ja piti hallussaan Liivinmaata eli suurin piirtein nykyisen Viron ja Latvian aluetta.

Samalla muotilla valettu näköispatsas on myös Turussa. Se on sijoitettu Vanhan Akatemiatalon eteen Hämeenkadun puolelle. Paikka on sopiva, sillä Kustaa II Aadolf perusti Akatemian lisäksi myös Turun hovioikeuden. Se on toiminut Akatemiatalossa vuodesta 1830 alkaen.

KOLUMNI | KAISA HÄKKINEN

Kirjoittaja on akateemikko ja Turun yliopiston suomen kielen emeritaprofessori. Hänen erikoisalojaan ovat suomen kielen historia, etymologia ja vanhan kirjakielen tutkimus, erityisesti Mikael Agricolan ja hänen aikalaistensa kieli.

Kulttuurin juhla jatkuu ensi vuonna, kun vietetään virolaisen kirjan 500-vuotisjuhlaa. Varsinaista juhlakalua ei tosin päästä näkemään. Historialliset asiakirjat kertovat, että kun reformaation myötä kansankielinen kirjallisuus tuli tarpeelliseksi, Lyypekissä painettiin vuonna 1525 Lutherin pieni katekismus

kolmella kielellä: viroksi, liiviksi ja latviaksi. Kirjaset pakattiin puutyynyriin, jota yritettiin salakuljettaa Liivinmaalle, mutta yritys paljastui ja kirjat määrättiin poltettaviksi. Kukaan ei tiedä, miten niille lopulta kävi, mutta yhtään kappaletta ei ole ilmaantunut jälkipolvien ihasteltavaksi. ●

Saksassa opiskellut kirkonkelloteknikko Supavit Nummelin on nuoresta iästään huolimatta jo konkari kirkonkellojen suhteen. Nummelinin uusin työmaa on juuri valmistunut Runosmäen monitoimitalo Riimi, jossa on neljä kirkonkelloa.

Kirkonkelloja pintaa syvemmmältä

Adaman keskustelusarjassa aiheena Riimin kirkkotila

Roope Lipasti teksti
Antti Partanen kuva

Supavit Nummelinilla on harvinainen työ: hän on kirkontornitekniikko. Toisin sanoen hänen toimialaansa on kaikki mitä kirkontornissa tapahtuu, ennen kaikkea kelloihin liittyvät asiat.

- Olen tällä tittelillä ainoa Suomessa, mutta samaa työtä tekee muutama muukin. Itse olen

opiskellut Saksassa oppipoikameiningillä. Tällä hetkellä olen ryöminyt jo yli 200 kirkontornissa. Tämä on tosi jännää työtä! Nummelin kertoo.

Jännyyden lisäksi se vaatii monenlaista osaamista.

- Kellotornin töitä ovat esimerkiksi kellojen huolto, sähköjärjestelmät, soittojärjestelmät, rakenteet – kaikki mitä siellä tornissa on ja tapahtuu. Tässä

saa tehdä niin puutöitä kuin metallitöitä, sähköhommia, elektroniikkaa, lujuusrakenteita ja tietenkin tähän liittyvät myös historian tunteminen sekä itse soittaminen, Nummelin luettelee.

Nummelinin uusin työmaa on juuri valmistunut Runosmäen monitoimitalo Riimi, jossa on neljä kirkonkelloa – systeemi on Nummelinin rakentama, kellot on valettu Hollannissa, jossa hän oli myös valvomassa valua.

- Kelloja on neljä, joten niillä pystyy soittamaan myös pieniä melodioita. Neljä kelloa kuulostaa paremmalta kuin kaksi, mutta esimerkiksi Tikkurilan kirkossahan on 31 kelloa.

Riimin kellot ovat niin sanottuja puhdassävelisiä kelloja, mikä tarkoittaa, että ne soivat kauniisti ja tuovat alueelle kivan uuden äänimaailman.

- Kirkonkelloistahan myös valitetaan aika paljon, joten näissä on pyrkimys, että ne soisivat mahdollisimman kauniisti. Siksi myös se melodia on tärkeä. Näissä on kaunis, kirkas ja heleä ääni.

Kirkonkellot ovat mielenkiintoinen osa kaupungin äänimaailmaa myös historiallisesti. Ennen vanhaan kirkonkelloilla oli suuri merkitys viestivälineenä. Kelloilla kerrottiin vaikka tulipaloista tai viime sodan aikaan ilmahälytyksistä.

Ja tietenkin ne kertoivat kaikenlaista arkisempaa-kin.

- Kellojen soitolla voitiin ja voidaan kertoa esimerkiksi hautajaisissa, oliko vainaja nainen, mies vai lapsi – ja myös hänen ikänsä. Mies kerrotaan aloittamalla isoimmalla kellolla, nainen on keskikokoisen kellon ääni ja lapsi pikkuisen. Ikä kerrotaan sitten ihan lyöntien määrällä. 80-vuotiaalle 80 lyöntiä. Nykyään on mahdollista lisätä vielä kello, joka kertoo muusukupuolisuuden, jos niin halutaan, Nummelin kertoo. ●

2.6. Riimissä messun jälkeen klo 16 keskustelu kirkkotilan symboliikasta. Keskustelemassa Riimin pääarkkitehti Jaakob Solla ja kappalainen, teologian tohtori Jari Laaksonen.

9.6. messun jälkeen klo 16 Riimin kirkonkellot -luento. Maarian seurakunnan tiedottaja Eeva-Kaisa Ahlamo kertoo kirkonkelloihin liittyvästä uskomusperinteestä ja kirkontornitekniikko Supavit Nummelin esittelee Riimin kelloja ja niiden soittotapoja.

En solig vårdag kan man liksom Tintin Ekelund och Erica Mäkinen passa på att kombinera nytta med nöje under promenaden. Malena Björkgren har skaffat sju vanliga tänger och en i barnstorlek som finns att låna i församlingshemmet Aurelia.

Gå på promenad med församlingens skräpplockartång

Tro handlar också om att värna om miljön. Inom Åbo svenska församling kläcker miljögruppen ständigt nya idéer.

Maria Thölix, text
Timo Jakonen, foto

- Vad massor med fimpar det slängs i naturen! Det var vår gemensamma insikt under promenaden i söndags.

Det säger Åbo svenska församlings kaplan **Malena Björkgren**.

Efter maj månads första söndagsgudstjänst gav sig ett gäng ut på skräpplockning efter kyrkkaffet. Man rörde sig i omgivningen kring Domkyrkan och akademikvarteren och avrundade en timme och några fulla soppåsar senare med saft och kex.

I och med skräpplockningen deltog man också i Yles kampanj En miljon soppåsar, där målet är att finländarna under våren samlar in en miljon påsar med skräp.

Miljöarbetet har inte alltid setts som en så väsentlig del av kyrkarbetet. Men församlingen har ett ansvar som är grundat i vår tro, säger Malena Björkgren som är miljöansvarig i Åbo svenska församlings miljögrupp som i fjol återupptog sin verksamhet efter

pandemipausen.

-Gud skapade världen och det är vårt ansvar att ta hand om den. Den natur vi har fått och får leva i är en gåva. Den bara finns där och vi kan göra ganska mycket illa.

Åbo och S:t Karins kyrkliga samfällighet har tilldelats kyrkans miljödiplom sedan år 2003.

- Tack var diplommet och att miljöfrågor blivit viktiga i samhället och vår värld, har också miljöarbetet prioriterats allt mer och mer.

För att diplommet ska beviljas ska vissa kriterier uppfyllas och samfälligheten behöver regelbundet se över sina miljöinsatser. Under åren har man till exempel installerat jordvärme i flera av samfällighetens byggnader, bytt ut lamporna i Domkyrkans julgran till ledljus och hängt upp 400 fågelholkar på gravgårdarna.

Senast i fjol ansökte samfälligheten om ett förnyat diplom. När verksamhetsgranskarna då utvärderade sam-

fällighetens miljöarbete, tog de bland annat fasta på det här med miljögrupper och föreslog att det är något som fler församlingar kunde satsa på.

Björkgren känner till att det utöver ÅSF i dagsläge finns några andra församlingar inom samfälligheten som har egna miljögrupper.

-Hos oss består den av fem personer, varav en är förtroendevald och de övriga församlingsbor.

Ett konkret resultat av miljögruppens arbete är skräpplockningen.

-Redan under en längre tid har jag tänkt att församlingen skulle ha egna skräpplockningstänger. Nu har vi skaffat sju stycken vanliga och en i barnstorlek.

Det betyder att grupper som regelbundet möts i församlingshemmet nu kan gå ut och plocka skräp under en träff.

Tångerna lånas också ut till privatpersoner som vill göra en liten miljöinsats. Skräpplockningstångerna

Kyrkans miljödiplom

Hjälper församlingarna att förverkliga sitt miljöansvar i verksamheten.

Kyrkans miljödiplom är ett skräddarsytt verktyg för församlingar som beaktar klimatfrågor, bevarandet av naturens mångfald och miljöfostran.

Beviljas av kyrkostyrelsens plenum. Är i kraft i fem år.

Källa: evl.fi

finns på tredje våningen i Aurelia. Egna handskar bör man ha med sig, påminner Björkgren.

- Jag vet inte om andra församlingar lånar ut skräptänger, men det är ganska behändigt att ha dem här. Man kan sticka sig in lite appropå och gå en promenad.

Matsvinsveckan infaller under hösten. Då planerar församlingen en matsvinslunch i Aurelia den 29 september.

Tanken är att miljögruppen fixar maten enbart på matsvinsgrönsaker.

Enligt Björkgren skulle man gärna samarbeta med någon lokalbutik och få dem att skänka produkter som går ut, något som hon också gärna skulle se att sker regelbundet.

De senaste åren har Åbo svenska församling ordnat söndagsluncher som utgår från ett knytkalas-tänk där alla tar med sig något.

Ibland blir mat också över vid församlingens egna sammankomster. Då är man viktig med att ta allting tillvara för att undvika svinn.

En lördag i mars ordades en I väntan på påsk-fest som avslutades med sopp-lunch. Soppan och semlorna som blev över frystes då ner och serverades på söndagslunchen i slutet av april.

-Men det här är ju samma soppa, konstaterade en församlingsmedlem som råkade vara med båda gångerna, skrattar församlingspastor **Maria Björkgren-Vikström**.

Att ta till vara överbliven mat för att dela ut eller frysa ner försöker vi alltid hålla i minnet, säger Malena Björkgren.

-Kan den här pajen som blev över i dag till exempel serveras under någon gruppträff i församlingshemmet i morgon?

För att minska användningen av pappersmuggar uppmontras församlingsborna ta med sig en egen mugg till kyrkkaffet i Domkyrkan.

-Det kan vara roligt att få igång samtal med andra över sina personliga muggar.

Förstås måste man också ta den med sig hem, konstaterar Björkgren. Men det kan det bli ändring på efter att kyrkan renoverats.

-Förhoppningsvis dricker vi då kyrkkaffet ur porslin. ●

Hätäkeskuksen työpaikkapappina Eetu Myllymäki on oppinut, miten monenlaisista asioista voi löytää voimavaroja kuormittavaan työarkeen. Anne Pohjola on tehnyt yli 20-vuotisen uran Turun hätäkeskuksessa.

Henkisenä tukena hätäkeskuksessa

Hätäkeskuspäivystäjien työpaikkapappina Eetu Myllymäki pääsee osaksi työyhteisöä, jonka kiireisessä arjessa hyvät uutiset ovat harvassa.

Heidi Pelander teksti
Antti Partanen kuva

Kolari, sairauskohtaus, väkivaltatilanne, haistatteleva häiriikkösoittaja. Hätäkeskuspäivystäjä vastaa keskimäärin 12 puheluun tunnissa, ja vastassa voi olla mitä tahansa.

Turun hätäkeskuksen vuoromes-tari **Anne Pohjola** kuvaakin hätäkeskuspäivystäjien työarkea hektiseksi ja henkisesti vaativaksi. Työn ytimessä on taito palauttaa oma toimintakyky myös raskaan puhelun jälkeen. Hyviä uutisia päivystäjän työssä ei juuri kuule.

- Onnistuneesti puhelimesta ohjeistettu lapsen syntymä taitaa olla niitä harvoja hyviä uutisia, Pohjola miettii.

Työpaikkapappi **Eetu Myllymäki** käy Turun Hätäkeskuksessa viikoittain. Hänen tärkein tehtävänsä on toimia päivystäjien henkisenä tukena. Myllymäen kanssa voi tulla juttelemaan mistä tahansa.

- Työ- ja yksityiselämä linkittyvät toisiinsa ja ovat usein molemmat läsnä keskusteluissa, Myllymäki kertoo.

Turun hätäkeskuksessa on töissä yli 70 päivystäjää. He vastaavat ensisijaisesti hätäpuheluihin Varsinais-Suomesta sekä Kanta- ja Päijät-Hämeestä. Ruuh-

katilanteissa hätäpuhelut voivat ohjautua mihin tahansa Suomen kuudesta hätäkeskuksesta.

- Eli puheluihin vastaa aina joku. Arkipäivät ovat rauhallisempia kuin viikonloppuyöt. Töitä tehdään pääsääntöisesti 12 tunnin vuoroissa ympäri vuorokauden, Pohjola selittää.

Päivystäjien jaksamiseen vaikuttavia asioita ovat vuorotyö sekä työn henkinen kuorma. Moni kokee erityisen kuormittaviksi esimerkiksi soittajien epäasiallisen käytöksen, lapsiin kohdistuvat hätätilanteet, raa'at väkivaltatilanteet ja itsemurhapuhelut.

Eriyksen raskaita puheluja varten hätäkeskukseen on koulutettu defusing-ohjaajia. He purkavat kuormittavan tilanteen päivystäjän kanssa välittömästi.

- Ihminen vastaa usein ensin, että ei tarvitse apua, mutta tauon jälkeen saattaa sittenkin haluta purkaa tilannetta, Pohjola sanoo.

Turun hätäkeskuksessa on myös vertaistukiohjaajia, jotka auttavat päivystäjiä työarjen kuormittavissa tilanteissa.

Anne Pohjolan mukaan työpaikkapappi on osa Turun hätäkeskuksen päivystäjien tukipalettia. Hänestä on hyvä, että paikan päällä käy myös työyhteisön ulkopuolinen tukihenkilö.

- Olemme markkinoineet Eetua niin,

että hänelle voi mennä puhumaan ihan mistä vain. Palaute on ollut pelkästään positiivista.

Myllymäki on ollut Turun hätäkeskuksen työpaikkapappina reilun vuoden. Keskustelutuen lisäksi hän on jutellut työn haasteista uusien päivystäjien kanssa ja pitänyt hätäkeskuspäivystäjille ryhmäkoulutuksia.

- Aiheena on ollut resilienssi ryhmässä: että miten omalla käyttäytymisellä ja vuorovaikutuksellaan voi vaikuttaa siihen, miten töissä menee ja miten siellä viihtyy, Myllymäki kertoo.

Hän korostaa, että työpaikkapappina hän ei ole julistavassa roolissa vaan apuna ihmisille elämäntilanteesta riippumatta.

Pohjola toivoo, että tulevaisuudessa Myllymäki voisi tarjota keskustelutukea myös defusing- ja vertaistukiohjaajille. Myllymäki vinkkaa, että koulutuksia voisi pitää myös esimerkiksi yhtymän leirikeskuksissa.

- Ja toivoisin, että pakeilleni tultaisiin mahdollisimman matalalla kynnyksellä.

Myllymäki on myös Turun telakan työpaikkapappi. Seurakuntayhtymän papit ovat läsnä muissakin työyhteisöissä. Sairaalapapit tukevat sairaaloiden ja palvelutalojen henkilökuntaa, oppilaitospapit oppilaitosten.

- Elämän kriisit ja elämän ja kuoleman kysymykset koskettavat myös työikäisiä. Työpaikoilla papille avautuu keskustelumahdollisuuksia, joita ei ehkä muuten avautuisi, Myllymäki sanoo. ●

Näppäile 112 vain hätätilanteessa

- Soita hätänumeroon, kun tiedät tai epäilet hengen, terveyden, omaisuuden tai ympäristön olevan uhattuna tai vaarassa, ja kun paikalle tarvitaan viranomaisten apua.

- Joka neljäs soitto hätänumeroon on turha. Hätäkeskuksesta ei kuulu kysellä esimerkiksi puhelinnumeroja, rekisteritunnuksia tai sitä, milloin sähkökatkos loppuu. Hätänumerona väärästä tai ilkeästä käytöstä voidaan rangaista.

Suvivirsikirkossa pääsee laulamaan tuota suomalaisille niin rakasta virttä suomeksi, ruotsiksi ja Turun murteella.

Pieni suvivirsipyhiinvaellus

Suvivirsikirkko veisataan tuttuun tapaan Tuomiokirkontorilla 26.5. klo 12. Sitä ennen, klo 11, lähdetään pienelle pyhiinvaellukselle Maarian kirkolta Tuomiokirkolle. Kävimme tarkastamassa reitin jo etukäteen.

Roope Lipasti teksti
Timo Jakonen kuva

Kovin paljon enemmän suomalaista (kirjollista) historiaa on vaikea ladata niin lyhyelle matkalle kuin mikä on Maarian kirkolta Tuomiokirkolle. Jos kolmen kilometrin aikana tulee kaikesta huolimatta kirkkoa ikävä, niin puolessa välissä on vielä Pyhän Katariinan keskiaikainen kivi-kirkkokin.

Keitä kaikkia niillä huudeilla on kulkenut? Varhaisia piispoja tietenkin, ehkä jopa Pyhä Henrik, vaikka piispanistuin siirtyikin Koroiisiin vasta Henrikin jälkeen. Mutta kenties hänen kyynärлуunsa on piipahtanut siellä?

Agricola joka tapauksessa on tallustellut niitä polkuja. Turun piispa on mennyt Maarian kirkkoon joko Härkätieta pitkin ja ylittänyt joen kukaties veneellä, tai sitten hän on käyttänyt siltaa Suurtorin kohdalla

ja kävellyt kohteeseen samaa reittiä kuin tämä pieni pyhiinvaelluksemme. Että terve vaan, Mikael!

Pyhiinvaelluksen lähtöpiste, Maarian kirkko, on itsessään täynnä historiaa. Yksi kiinnostavimmista kirkkoherroista oli Pietari Kalm, jolla oli pappilassa oma pikku puutarhakin (varsinainen tieteellinen puutarha sijaitsi nykyisen Sibelius-museon kohdilla). Kalm oli saanut oppinsa itseltään Carl von Linnéltä ja levitti innokkaasti hedelmäpuu- ja ryytimaa-aatetta.

Ehkäpä Maariassa on jäljellä ainakin Kalmin omenapuita – tai niiden alkuperäisten jälkeläisiä?

Mutta eteenpäin: kuljetaan toispualel jokka entisen Maarian pitäjän mailla. Ei ole ihme, että jokilaakso on nykyään niin suosittu ulkoilualue. Siellä kasvaa muun muassa lehmuksia, vuorijalavaa, vaahteroita, saarnia sekä tammia.

Pyhiinvaelluksen tärkein pysähdyspaikka on Koroinen. Piispanlinnaa ei enää ole, mutta aikanaan se oli komea ilmestys: harmaakivinen, kolmekerroskainen ja holvirakenteinen. Muistoina muinaisesta elämästä jälkipolville ovat säilyneet kirkon ja piispanlinnan perustat sekä yli 300 haudan hautausmaa.

Koroisissa on ollut asutusta jo rautakaudella. Sen peruina siellä kasvaa muun muassa mäkikaura ja ahdekaura, joita käytettiin ehkä ravintona. Lääkekasvina tunnettu heinäratamokin viihtyy Koroiisissa. Sitä käytettiin haavojen hoitoon, sekä kurkunpään ja keuhkoputken vaivoihin.

Koroisten jälkeen on syytä kääntää katse oikeaan, kohti Barkerin puuvillatehdasta, sillä kohta sitä ei enää ole. Rakennusta kun ei kuulemma voi korjata asuinkelpoiseksi, joten se kokee piispanlinnan kohdalon.

Tuomaansillan jälkeen saavumme Turun hie-noimmalle kadulle, Piispankadulle. Sen päässä loppui aikoinaan kaupunki. Pieni pala vanha kaupungin tulliaitaa löytyy edelleen Yliopistonmäeltä.

Piispankatu on toden totta kulkemisen arvoisen: Åbo Akademin Arken on mahtava, arkkipiispan tönössäkään ei ole suurempaa vikaa ja Dahlströmin palatsi eli Humanisticum on omaa luokkaansa. Ehkä silti vielä viehättävämpiä ovat vanhat puutalot, jotka ovat kuin postikortista.

Jos kääntää katseensa joen toiselle puolelle, näkee Multavierunkadun, joka sai nimensä siitä, kun sen kohdilla sijaitsi Richterin talo, joka suistui jokeen. Joessa näkyy edelleen siinä kohtaa matalikko. Paalutus ei ole koskaan ollut turkulaisten vahvuus.

Onneksi Unikankare on graniittia, joten Tuomiokirkko pysyy. Ei muuta kuin Suvivirsi soimaan! Se on ruotsalaista alkuperää ja tehty vuonna 1695, jolloin hirmuiset nälkävuodet veivät ihmisiä kuin viljaa. Ehkäpä juuri siksi, vastareaktionä kaikelle kamalalle, virsi on niin kaunis:

"Taas niityt vihannoivat/ ja laiho laaksossa./ Puut metsän huminoivat/ taas lehtiverhossa."

Kesäloma voi alkaa. ●

Seurakuntien yhteistä Suvivirsikirkkoa vietetään taas tänä keväänä! Tuomiokirkontori täyttyy laulusta sunnuntaina 26.5. klo 12! Tervetuloa laulamaan Suvivirttä niin suomeksi, ruotsiksi kuin Turun murteella!

Kaksikielisen sanajumalanpalveluksen toimittavat piispat Mari Leppänen ja Björn Vikström. Musiikista vastaa SUMU Big Band. Jumalanpalvelus tulkataan viittomakielelle. Lue lisää Menoliitteen sivulta 7.

SEKALAINEN SEURAKUNTA

Käsikirjoitus Roope Lipasti, piirros Anton Lipasti